

УДК 378.02

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Решетняк І. О., ХНЕУ ім. С. Кузнеця, Харків, Україна,

Олексенко О. О., канд. пед. наук, ХНЕУ ім. С. Кузнеця, Харків, Україна

Анотація — Наголошено на необхідності застосування компетентісного підходу як основи для організації педагогічного процесу у вищій школі. Проаналізовано особливості компетентісного підходу, що передбачає розвиток професійної, управлінської, інформаційної та інших компетентностей під час професійної підготовки майбутніх менеджерів.

Ключові слова — вища школа, компетентісний підхід, майбутні менеджери, професійна підготовка.

Посилення розвитку інформаційно-комунікаційного суспільства кардинально змінює підходи до освіти в цілому та методики підготовки менеджерів зокрема. Сучасний менеджер має бути здатним працювати в новому соціально-економічному середовищі, ефективно взаємодіяти з діловими партнерами різних бізнес-культур. Як свідчать приклади зі світового досвіду, на прийнятті менеджерами вдалих управлінських рішень впливає якість отриманої освіти. Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця має на меті «підвищення якості підготовки фахівців до рівня, що забезпечить їм можливість зайняти гідне місце в соціумі й успішно працювати за фахом» [2, с. 221]. Відтак, аналізування та вдосконалення підготовки майбутніх фахівців з менеджменту у вищих навчальних закладах набуває великої важливості на шляху України до світового освітнього простору.

Менеджмент визначено як самостійний вид професійної діяльності, що спрямовано на досягнення визначених цілей шляхом раціонального використання матеріальних і трудових ресурсів. Так, менеджер має бути здатним досягати певних економічних і соціальних цілей завдяки знаходженню та практичній реалізації оригінальних нестандартних рішень, що як правило, пов'язані з чималим господарським ризиком. Менеджера характеризують такі якості: практичність, сміливість, наполегливість, винахідливість, спрямованість на максимально ефективне використання наявних можливостей тощо. Враховуючи, що 90% робочого часу менеджер проводить у комунікаціях з людьми, то насамперед він має бути «майстром людських душ», організатором і другом, вчителем і експертом, лідером і помічником.

Тож як підготувати такого фахівця у вищому навчальному закладі? Сучасний підхід підготовки менеджерів має бути спрямовано на створення комплексної системи формування компетентностей, що дозволить майбутнім фахівцям не тільки працювати в сучасному інформаційно-технологічному середовищі, але і розвивати його відповідно до певного проекту, швидко адаптуватися до його зовнішніх змін, визначати професійні проблеми, вирішувати нестандартні завдання.

Згідно з компетентісним підходом у системі вищої освіти, підставою для визначення змісту освіти менеджера є модель його професійної діяльності. Створення такої моделі – актуальна проблема дидактики вищої школи. В роботі [1] визначено такі компоненти в структурі професійної компетентності майбутніх

менеджерів: а) компетентність у сферах професійної діяльності (система знань з менеджменту, фінансів, маркетингу, аудиту, міжнародної економіки, права тощо); б) інформаційна компетентність (ефективне застосування інформаційних технологій та відповідних програм для прийняття рішень); в) компетентність у сфері економічної діяльності (економічне мислення, володіння методами економічного аналізу та проектування економічної діяльності, наявність системного уявлення про структури та тенденції розвитку української і світової економіки, знання принципів прийняття й реалізації економічних та управлінських рішень на мікро- і макрорівнях, створення і розвиток власної економічної позиції тощо); г) комунікативна компетентність (знання ділового етикету та основ конфліктології, толерантність до існування інших поглядів, ефективна групова взаємодія, позитивна установка щодо себе і оточуючих); д) компетентність у сфері самовизначення і саморегуляції особистісних якостей (адекватна самооцінка, впевненість у собі, самоконтроль, самоефективність, високий рівень мотивації до досягнень, визнання необхідності неперервної освіти протягом життя тощо). Проаналізуємо деякі з них.

В умовах підвищення вимог суспільства до професіоналізму менеджерів у практичній соціально значущій діяльності основним орієнтиром якості є професійна компетентність як комплексний особистісний ресурс, що забезпечує можливість взаємодії з навколишнім світом у певній сфері. Висока результативність професійної діяльності вимагає особливої уваги до організації освітньої підготовки, яка інтегрує навчальну, позааудиторну, практичну, соціокультурну діяльність студентів з метою формування професійних якостей майбутнього менеджера. Удосконалення менеджерських навичок відбувається протягом всього трудового життя управлінця, як в процесі виконання своїх посадових обов'язків, так і за допомогою безперервної професійної освіти. Безперервна професійна освіта полягає у

формуванні та розвитку професійних знань, умінь і навичок особистості, починаючи з їх виявлення і первинного розвитку у системі допрофесійної освіти і виховання, і продовжуючи їх розвиток у процесі отримання базової професійної освіти, збагачуючи і оновлюючи їх протягом усієї трудової діяльності. Базова професійна підготовка менеджерів має бути основана на кваліфікаційних вимогах, що поєднують у собі сукупність професійних вимог і особистісних характеристик майбутніх фахівців, що висуває низку вимог до професійної компетентності самого викладача. Ступінь його умотивованості в отриманні кращих результатів своєї діяльності, а також використання ефективних форм і методів у навчальному процесі безпосередньо впливає на мотивацію до досягнення успіху в студентів, що сприяє кращому засвоєнню ними знань, набуттю професійних умінь, розвитку цілісної і самодостатньої особистості.

Управлінську компетентність визначено як сформовану в процесі навчання та самоосвіти систему знань, умінь і навичок, що впливають на якість рішення навчальних, а надалі, і професійних завдань. Управлінська компетентність впливає на здатність фахівця ефективно працювати та кваліфіковано виконувати професійні й соціальні функції, що забезпечується максимальною самореалізацією та саморозвитком особистості.

В умовах швидкоплинності інформаційного середовища ефективність діяльності фахівця визначається також сформованістю інформаційної компетентності, що пов'язана з умінням обробляти велику кількість інформаційних джерел за допомогою сучасних технологій, відбирати й аналізувати необхідну інформацію, презентувати результати своєї діяльності за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних засобів. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній підготовці майбутніх менеджерів доцільно використовувати для 1) візуалізації навчального матеріалу у вигляді схем, таблиць, малюнків, презентацій тощо

(що дозволяє викладачу значно скоротити час подання інформації, конкретизувати і узагальнити матеріал, взаємодіяти з аудиторією в інтерактивному режимі, моделювати і коректувати демонстраційний матеріал); 2) демонстрації навчальних відеосюжетів, в яких розглянуто конкретні проблемні ситуації з професійної діяльності менеджера для подальшого їх обговорювання.

Отже, формування високого рівня компетентностей майбутніх менеджерів забезпечить їхню внутрішню мотивацію як джерело саморозвитку; самоорганізацію як умову оволодіння цілісною діяльністю; самодиференціацію, яка дозволить кожному студентові визначати свій рівень сформованості компетентностей щодо досягнення особистісно значущих результатів; ефективну взаємодію всіх суб'єктів педагогічного процесу. Компетентнісний підхід до професійної підготовки майбутніх менеджерів сприятиме ефективності навчального процесу та високій продуктивності їхньої майбутньої професійної діяльності.

Список використаної літератури

1. Євтух М. Б. Індивідуальний підхід у формуванні професійної компетентності майбутніх економістів: монографія / Микола Борисович Євтух, Людмила Миколаївна Дибкова. – Х.: Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2007. – 144 с.
2. Пономаренко В. С. Проблемы подготовки компетентных экономистов и менеджеров в Украине: монография / В. С. Пономаренко. – Х.: ИД «ИНЖЭК», 2012. – 352 с.

Автори

Решетняк Ірина Олексіївна, старший викладач кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу ХНЕУ ім. С. Кузнеця (iresh@ukr.net).

Олексенко Олена Олексіївна, доцент кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу, ХНЕУ ім. С. Кузнеця (ooo2014@ukr.net).

Тези доповіді надійшли 30 січня 2019 року.

Опубліковано в авторській редакції.